

VUODEN 2025 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2025 - 2026 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Talousarvion laadintaohjetta noudatetaan vuoden 2025 talousarviota ja vuosien 2025 - 2027 taloussuunnitelmaa tehtäessä. Ohje koskee kunnan toimialoja ja toimielimiä. Tarkentavia operatiivisia ohjeita annetaan myöhemmin ja talousarvioaikataulua päivitetään tarvittaessa.

Samalla toimialat valmistelevat kalenterivuoden 2025 henkilöstö- ja koulutussuunnitelman, joka tulee käsitellä yhteistoiminnassa.

Talousarvion laadinnassa ja sen rakenteessa noudatetaan Kuntaliiton julkaisemaa talousarviosuositusta Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja -suunnitelma. Talousarvion rakenne muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Toimialojen ja tulosyksiköiden talousarvioehdotukset tehdään uudelle niin sisällölliselle kuin visuaalisellekin pohjalle. Numeroiden syöttäminen tapahtuu aikaisempien vuosien käytäntöjen mukaisesti.

Talouden tasapainon säilyttäminen suunnitelmakaudella edellyttää toiminnallisia muutoksia. Tulosalueiden toimintaa tulee muuttaa vastaamaan strategiassa määritellyjä tavoitteita ja strategisia valintoja. Talousarvion valmistelusta vastaavia viranhaltijoita kehoitetaan valmistautumaan siihen, että talouden tasapainottamistyöryhmän työskentelyn yhteydessä esitellyjä tasapainottamiskeinoja ryhdytään panemaan täytäntöön v. 2025 alusta alkaen.

Rakenteellisina muutoksina v. 2025 talousarvioon vaikuttavat ainakin rakennus- ja ympäristölautakunnan lakkaaminen uuden valtuustokauden alusta (1.8.2025), TE-palveluiden siirtyminen kuntien vastuulle, taseyksiköiden yhtiöittäminen sekä ICT-kustannusten ja ulkoistetun taloushallinnon (Provincia Oy) kustannusten keskittäminen kunnanhallituksen alaisuuteen.

Talousarvion laadinta-aikataulu muuttuu siten, että v. 2025-2027 talousarviosta ja -suunnitelmasta päätetään jo marraskuussa yhtäaikaaisesti veroprosenttien kanssa.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosaan budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden (kuten rakennukset, maa-alueet, kiinteät rakenteet ja laitteet sekä kalusto) hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

Investointiosan sitovuustaso on talousarviossa määritelty hankeryhmä tai erikseen määritetyt hankkeet (kärkihankkeet). Investointimenoja eli pysyvien vastaavien menoja ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti useana tilikautena. Vähäarvoisten (alle 10.000 euroa) aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenot huomioidaan kirjanpidossa kokonaisuudessaan käyttöönottotilikauden kuluksi, vaikka niiden odotetaan tuottavan tuloa useamman tilikauden aikana.

1. Talousarviovuoden 2025 tulopohja

1.1 Verotulot

Seuraavassa taulukossa esitettävät, alustavat verotuloarviot vuodelle 2024 perustuvat seuraaviin veroprosentteihin:

Tulovero	8,40 %
Yleinen kiinteistövero	1,30 %
Vakituisten asuntojen kiinteistövero	0,60 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistövero	1,20 %

Tuloverolain 22 §:ssä tarkoitetun yleishyödyllisen yhteisön omistamasta rakennuksesta ja sen maapohjasta ei peritä kiinteistöveroa, jos rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä.

Lisäksi kunnanhallitus esittää kiinteistöverolain 14 §:n mukaisen voimalaitosveron käyttöönottoa, jolta ei arvioida verotuloja talousarviovuodelle 2025.

Verotulojen kehitys vuosina 2020-2023 sekä arvio vuodelle 2024 (pyöristettynä 1.000 euroon):

	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024
Kunnallisvero	8.246.000	8.386.000	3.675.000	3.830.000
Yhteisövero	1.849.000	1.745.000	994.000	830.000
Kiinteistövero	1.484.000	1.549.000	1.549.000	1.772.000
YHTEENSÄ	11.579.000	11.681.000	6.218.000	6.432.000

Arvio verotuloista taloussuunnitelmakaudella 2025-2027 (pyöristettynä 1.000 euroon):

	2025	2026	2027
Kunnallisvero	4.014.000	4.224.000	4.283.000
Yhteisövero	820.000	820.000	874.000
Kiinteistövero	1.782.000	1.782.000	1.782.000
YHTEENSÄ	6.675.000	6.862.000	6.940.000

Arvio on tehty kuntaliiton 5/2024 laatiman verotulojen ennusteen mukaisena.

Hyvinvointialueen aloitettua vuoden 2023 alussa eivät luvut ole suoraan vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin.

1.2 Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja

2. opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Valtionosuuksien kehitys vuosina 2020-2023 sekä arvio vuodelle 2024 (pyöristettynä 1.000 euroon):

TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024
11.108.000	10.430.000	11.124.000	2.001.000	1 606 000

Arvio valtionosuuksista taloussuunnitelmakaudella 2025-2027 (pyöristettynä 1.000 euroon):

2025	2026	2027	
1.900.000	2.070.000	2.132.000	

Arvio taloussuunnitelmakauden 2025 - 2027 valtionosuuksista sisältää kunnan peruspalvelujen valtionosuuden, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden sekä veromenetyksen korvauksen. Vuoden 2025 tiedot perustuvat Kuntaliiton kokoamaan laskelmaan valtiovarainministeriön ja opetushallituksen arvioista ja vuosien 2026-2027 tiedot perustuvat valtiovarainministeriön arvioon (tiedot keväältä 2024). Seuraavan tilikauden valtionosuuksista päätetään joulukuussa.

1.3 Yhteenlasketut arviot verotuloista ja valtionosuuksista taloussuunnitelmakaudella

Vuosi	2025	2026	2027
Verotulot	6.675.000	6.862.000	6.940.000
Valtionosuudet	1.900.000	2.070.000	2.132.000
YHTEENSÄ	8.575.000	8.932.000	9.072.000

2. Talousarviovuoden menot

Vuoden 2025 toimintakuluissa tulee huomioida yleisen kustannuskehityksen nousu ja valtakunnallisen, kunta-alan palkkaratkaisun vaikutus. Esimerkiksi tilastokeskuksen 14.5.2024 julkaiseman tiedon mukaan **kuluttajahintojen vuosimuutos (inflaatio) oli huhtikuussa 1,9 %**.

Uudet kunta-alan virka- ja työehtosopimukset tulivat voimaan 1.5.2022 ja ovat voimassa 30.4.2025 asti. Vuonna 2025 kustannukset nousevat kuntatyöntantajien ennakkoarvion mukaan vähintään 3,11 prosenttia.

3. Käytännön ohjeita talousarvion laadintaan

Uuden virka- ja työehtosopimuksen osalta kustannusvaikutuksista ei ole vielä tietoa. Talousarvion 2025 palkkakuluihin lasketaan valmisteluvaiheessa 2,0 %:n korotus kuluvan vuoden tasoon nähden.

TAVOITTEENA NOLLATULOS

Koska kaksi merkittävintä tuloerää: **verotulo- ja valtionosuusennusteen mukainen euromääräinen positiivinen muutos ei riitä kattamaan esim. TE24-uudistuksen kunnalle tulevia lisäkustannuksia ja ennusteiden epävarmuus on talousarvioaikataulumme muutoksen vuoksi aiempaankin epävarmempaa**, on talousarvion laatiminen tavallistakin vaikeampaa. **Talousarvioesitykset tulee laatia vuoden 2024 käyttömenojen tasolle lisättynä palkankorotuksiin varatulla 2,0 % varauksella palkkoihin**. Talousarvio laaditaan niin menojen kuin tulojenkin osalta bruttomääräisenä. Nollatulos on tavoitteena nettotasolla, eli mahdolliset uudet tulojen lisäykset voivat mahdollistaa lisämenot.

Kustannuksiin kohdistuvat korotuspaineet tulee huomioida tavoitteen mukaisen nollatuloksen sisältävässä esityksessä käyttömenoissa.

Mahdolliset uudet esitykset ja avaukset voidaan sisällyttää talousarvioehdotuksiin vuoden 2024 talousarvon menotasoa ylittämättä. Uusien virkojen tai toimien perustamisesta, yksittäisistä uusista palveluista tai hankkeista on mahdollista tehdä esityksiä perusteluineen erillisenä esityksenä elleivät nämä sisälly talousarvioraamin mukaan laadittuihin esityksiin.

Eläkemenoperusteinen maksu poistui vuoden 2023 alussa. Kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tasausmaksua vuoden 2023 alusta alkaen. Kevan arvio Padasjoen kunnan tasausmaksusta vuodelle 2025 on 148.458,12 euroa. Tasausmaksun osuudet jyvitetään talousarvioon Provinciassa kunnan henkilöstöhallinnon ohjeiden mukaisesti.

Keva on laskenut arvion vuoden 2025 työnantajakohtaisesta palkkaperusteisesta eläkemaksusta:

Työansiopohjainen eläkemaksu 23,50

Työkyvyttömyyseläkemaksu 0,90

Palkkaperusteinen eläkemaksu 24,40

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijän eläkemaksun. Työntekijän eläkemaksua ei laskuteta erikseen, vaan se sisältyy palkkaperusteiseen eläkemaksuun. Ne ovat alle 53-vuotiailta ja 63 vuotta täyttäneiltä 7,15 % ja 53-62-vuotiailla 8,65 %.

Lopullinen palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2025 vahvistetaan myöhemmin, ja se voi poiketa edellä olevista arvioista.

Talousarvion laadinnan yhteydessä toimialojen on syytä pohtia ja tehdä esityksiä mahdollista rakenteellisista muutoksista pitkävaikutteisina toimina kustannusten hallitsemiseksi ja toiminnan tehostamiseksi.

Investointiehdotukset tehdään omalle lautakunnalle (tekninen, sivistys sekä rakennus- ja ympäristö), joiden pohjalta tekninen lautakunta tekee esityksensä kunnanhallitukselle ja tämä puolestaan kunnanvaltuustolle.

Talousarvioon hyväksyttävien vuosittaisten investointien kokonaissumma tulee vastaamaan enintään suunnitelmapoistojen määrää (noin 1,5 milj. euroa).

Vastuuhenkilöt tietojen syöttämisessä Provincian järjestelmään toimialoittain ovat:

- hallinnon toimiala: Minna Mäkelä
- sivistyslautakunnan toimiala: Sari Uljonen
- teknisen lautakunnan ja rakennus- ja ympäristölautakunnan toimialat: Pia Mustisto

2. Strategian toimeenpano

2.1 Strategiakokonaisuus

Talousarvion laadintaa ohjaavana tekijänä tulee toimimaan kunnanvaltuuston 10.6.2024 hyväksymä kuntastrategia Padasjoki 2035 – Muutakin kuin Mummola.

Strategiassa kuvataan, millaisilla tavoitteilla Padasjoen kunnan tulevaisuutta rakennetaan. Strategian toteuttaminen varmistetaan talousarvioprosessissa. Strategisella suunnittelulla sidotaan päätökset ja toimenpiteet sekä talous- ja henkilöstösuunnittelu yhdeksi kokonaisuudeksi, osaksi pitkän aikavälin kehittämistä.

Strategisten tavoitteiden ja kärkihankkeiden toteutumista seurataan mittareilla. Mittarit kertovat kehityksen suunnasta. Mittareilla ei voida suoraan mitata organisaation tuloksellisuutta, sillä mittareiden toteutumiseen vaikuttavat myös kuntakonsernin ulkopuoliset tekijät.

2.2 Strategian kärkihankkeet 2025 (Talousarvion taktiset tavoitteet)

Strategian hyväksymisen jälkeen osana strategiaprosessia luodaan sisältö kärkihankkeille. Työstäminen on aloitettu strategian valmistelun osana. Osana talous- ja toimintasuunnitelman laatimista jäsennetään kärkihankkeet konkreettisiksi toimenpiteiksi, jotka toimivat kärkihankkeiden toteuttamisen välineinä. Osana toimintasuunnitelmaa toimenpiteet jakaantuvat keinoihin. Välineet ja keinot voivat joissakin tilanteissa olla samoja asioita.

Strategisten kärkihankkeiden toimeenpano aikataulutetaan, resurssoidaan, vastuutetaan ja niille laaditaan mittarit tai kuvaus siitä, miten hankkeiden etenemistä seurataan. Valtuuston hyväksymien kärkihankkeiden toteuttamisen aikajänne on vähintään kaksi vuotta, ja ne ovat strategian laatimisen aikataulustakin johtuen valtuustokauden yli ulottuvia.

Strategiset kärkihankkeet ja/tai -tavoitteet pilkotaan vuosittain toteutettaviksi keinoiksi, joita voidaan kutsua myös taktisiksi hankkeiksi, joista keskeisimmät tulevat olemaan valtuuston nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita. Toimialat ja tulosyksiköt valmistelevat esityksensä ns. taktisiksi tavoitteiksi (2-4kpl) elokuun loppuun mennessä niin, että ne voidaan yhteensovittaa ja resurssoidaan jo ennen lautakuntien talousarviokäsittelyä.

Lautakuntien ja kunnanhallituksen omat sitovat tavoitteet päätetään käyttösuunnitelmissa. Nämä tavoitteet tulee johtaa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyistä valtuustotasolla hyväksyttävistä tavoitteista.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kommentit tulee ottaa huomioon tavoitteiden asettamisessa. Tavoitteen asettamisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota sen mitattavuuteen sekä siihen, että se kuvaa sen toiminnan kehittämistä, jolle määräraha annetaan.

Kuntaliiton talousarviosuosituksen mukaan hyvä mittari on

- yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä,
- se osoittaa kehityksen suunnan,
- se on ristiriidattomasti määritelty
- sen tunnusluku on helposti tuotettavissa.

Mittarit voivat olla kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia. Mittari voi olla esim. ominaisuus, tunnusluku tai toimenpide. Olennaista on, että mittarin avulla tulee ilmaista, onko tavoite toteutunut vai ei.

2.3 Kärkihankkeiden keinojen eli taktisten tavoitteiden raportointi

Jokaiselle sitovalle tavoitteelle nimetään vastuutoimijat, jotka vastaavat tavoitteen edistämisestä. Sitovia tavoitteita seurataan kuntatasoisesti kunnan johtoryhmässä ja niistä raportoidaan kunnanvaltuustoa osavuosisikatsauksen yhteydessä.

Lautakuntien talousarvioesityksiin tulee esitettävien lukujen lisäksi sisältyä seuraavat tiedot (seuraavassa olevat asiat tullaan esittämään niin rakenteellisesti kuin visuaalisestikin uudelle pohjalle, joka toimitetaan käyttöönne ennen kuin talous- ja toimintasuunnitelman laatiminen alkaa):

- Palvelukuvaus, mahdollisimman tiiviisti
- määrälliset resurssit kuten htv.t
- vastuhenkilö
- strategiasta ja sen kärkihankkeiden pohjalta ja kärkihankkeiden toteutumiseen tähtäävät tavoitteet
- toteutus/toiminnan painopisteet
- mittarit, jotka voivat olla sanallisia tai numeraalisia
- *(poisto Toiminta-ajatus*
- *Päämäärä*
- *Toiminnan painopistealueet 2025-2027*
- *Toimintaympäristön muutos vuosina 2025-2027 : esitetään olennaiset toiminnan muutokset ja niiden vaikutukset.)*

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet vuonna 2025: esitetään keskeisimmät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteita tulee olemaan lautakunta ja kunnanhallitustasoisia sekä niitä, jotka edellä esitetyistä nostetaan valtuustotasoon nähden sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet voidaan esittää kunkin toimielimen hyväksyessä alkuvuonna 2025 oman käyttösuunnitelmansa, mutta olisi perusteltua, että ne olisivat jo talousarviokäsittelyn lautakuntavaiheessa mukana esityksissä. Tavoitteiden asettamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden mitattavuuteen sekä lähtötilanteen toteamiseen.

Toimialojen on mahdollista esittää kehyslaskennan ulkopuolisia toiminnallisia tavoitteita, jotka vaativat erillisen hankerahoituksen.

Lautakuntien tulee toimittaa talousarvioesityksensä kunnanhallitukselle **11.9.2024 mennessä.**

Hallintojohtaja toimittaa toimialoille lomakkeen henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadintaa varten.
Lisätietoja talousarvion laadinnasta antavat tarvittaessa hallintojohtaja ja taloussihteeri.

PADASJOEN KUNNANHALLITUS